

Europsko vijeće informacijskih i dokumentacijskih udruga (ECIA)

EUROPRIRUČNIK I&D

VOLUMEN 2.

Razine kvalifikacije europskih stručnjaka
za informacije i dokumentaciju

Pripremljeno uz pomoć Europske komisije
u okviru programa Leonardo da Vinci

HID
2005.

Naslov izvornika:

EUROGUIDE LIS

Volume 1

Competencies and aptitudes for European information professionals

ISBN 2-84365-073-9 – ISSN 1263-9265

Volume 2

Levels of qualification for European information professionals

ISBN 2-84365-074-7 – ISSN 1263-9265

© Association des professionnels de l'information et de la documentation (ADBS), Paris – 2004

Nakladnik: Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo (HID)

Za nakladnika: Tibor Tóth

© Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo (HID)

Hrvatske bratske zajednice 4

Zagreb

Prijevod: Neda Banić

Prijevod s engleskog uz dozvolu Association des professionnels de l'information et de documentation (ADBS), Paris, vlasnika autorskih prava

Digitalno izdanje. Ispisivanje dozvoljeno samo za osobnu upotrebu.

ISBN 953-99965-2-X

Sadržaj

Pregled	5
Razine kvalifikacije	7
▪ Razina 1: Pomoćnik u informacijsko-dokumentacijskim službama	8
▪ Razina 2: Tehničar u informacijsko-dokumentacijskim službama	9
▪ Razina 3: Rukovoditelj u informacijsko-dokumentacijskim službama	10
▪ Razina 4: Specijalist u informacijsko-dokumentacijskim službama	11

Pregled



Razinu kvalifikacije treba razmatrati kao globalan i akumulativan pojam. Svaki se stručnjak za informacije i dokumentaciju, u određenom trenutku svoje karijere, nalazi na jednoj kvalifikacijskoj razini koja se može odrediti ako se primijene niže navedena pravila i terminologija koju propisuje ovaj *Europriročnik*.

Pod kvalifikacijom (profesionalnom) podrazumijeva se "posjedovanje, na određenoj razini, znanja potrebnih pojedincu koji se bavi nekim zanimanjem". Prema standardu Afnor X50-750 razina kvalifikacije jest i "mjesto pojedinca na mjernoj ljestvici koja znanje i umješnost u jednom zanimanju (ili u skupini sličnih zanimanja) dijeli u različite funkcije. Razina kvalifikacije uzima u obzir znanja pojedinca (osobito tehnička), složenost poslova za koje odgovara i stupanj njegove autonomnosti, odlučnosti i sposobnosti anticipacije." (vidi vol.1, str. 113, Glosarij, Razina kvalifikacije).

Zadnja rečenica ove definicije jasno pokazuje da se radi o vrlo osebnom pojmu i da je teško točno odrediti nečije mjesto na ljestvici. Zato treba uzeti u obzir tri spomenuta, očito heterogena, elementa:

- znanja (tehnička), relativno objektivna i vidljiva, pa zato i mjerljiva;
- razinu složenosti različitih preuzetih odgovornosti: u prvi bi se prvi tren moglo pomisliti da se radi o fizičkoj realnosti koja za pojedinca nema ni pozitivnu ni negativnu vrijednost. Ali, ako postoje "preuzete odgovornosti", tada, najvjerojatnije, postoji i netko tko je naredio da ih se preuzme. To opet dokazuje da se radi o određenom povjerenju u pojedinca. Ili, barem, o pozitivnom sudu neke treće strane;
- tri osobine koje se spominju na kraju (autonomnost, odlučnost, anticipacija) jesu odlike i po svojoj prirodi teško su mjerljive. Rijetko su kada povezane sa znanjima kao što je to izričito učinjeno ovdje u definiciji profesionalne kvalifikacije.

Kao svaka druga skupina, i skupina I&D stručnjaka dijeli se na nekoliko razina tako da različitost situacija čini definicije razina pomalo proizvoljnima. Nema prirodne granice koja nedvomislno razdvaja elemente nečega što promatraču slični na niz sve vrsnijih osobina. Međutim, promatranje najčešćih konkretnih situacija u praksi ove profesije omogućilo je da razlikujemo četiri razine kvalifikacije. Ovaj broj odgovara četirima profesionalnim kategorijama koje priznaju različiti autoriteti nadležni za upravljanje situacijama poput onih u kojima se nalaze I&D stručnjaci. Na primjer, britanski sustav nacionalnih profesionalnih kvalifikacija "National Vocational Qualifications" prepoznaje

četiri vrste u tom sektoru aktivnosti (najniža razina, tj. peta, ne primjenjuje se u zvanjima poput ovih koja se temelje na intelektualnoj aktivnosti).

Kriteriji pomoću kojih razlikujemo četiri razine i hijerarhijski ih raspoređujemo jesu sljedeći:

- veći ili manji stupanj slobode koju pojedinac uživa s obzirom na metode, pravila i znanja na koje se oslanja profesija, od onoga tko se mora pridržavati pravila čak i ako ih ne razumije, do onoga tko ih je sposoban prihvatiti, promijeniti i prenapraviti;
- veći ili manji stupanj autonomnosti kojom pojedinac raspolaže u sustavu upravljanja informacijama;
- više ili manje složen karakter radnji za koje je pojedinac odgovoran.

Karakteristike osoba koje se nalaze na jednoj od četiri razine – čiji su nazivi "pomoćnik", "tehničar", "rukovoditelj" ili "specijalist" rezultat dogovora između profesionalnih informacijsko-dokumentacijskih udruga u Europi – navedene su malo dalje u tekstu.

Preduvjeti za sve razine

Općenito, I&D stručnjak koji želi da mu se kvalifikacija prizna mora imati:

- određenu razinu kulturnog i intelektualnog obrazovanja, koju dokazuje posjedovanjem akademske, opće ili stručne diplome;
- barem temeljno znanje (terminologija, praktična primjena) iz različitih polja informacijsko-dokumentacijskih službi, koje je stekao obrazovanjem ili praktičnim profesionalnim iskustvom tijekom dovoljno dugog vremena;
- utvrđeni plan trajnog stručnog usavršavanja da bi znanja redovito mogao nadopunjavati.

Zahtjevi postaju to stroži što je razina viša.

Razine kvalifikacije

•◇•

RAZINA 1

Pomoćnik u informacijsko-dokumentacijskim službama

Pojedinac koji smatra da ima kvalifikaciju "pomoćnika u informacijsko-dokumentacijskim službama" ima određeno obrazovanje bez obzira na to kako ga je stekao. On poznaje temeljna pravila struke (metode, standarde, itd.) ili barem zna da ti standardi postoje, i može se na njih pozvati.

Zna obaviti jedan ili više zadataka za koje je specijalno obučen tako da poslušno primjenjuje pravila koja je naučio.

Radi pod okriljem drugog, kvalificiranijeg stručnjaka. Često pripada skupini u kojoj voditelj određuje njegove odgovornosti i po potrebi ih mijenja. Može se naći u poziciji jedinog informacijskog profesionalca u skupini koja se bavi nekom drugom profesijom (npr. pravnici, liječnici, istraživači) i u tom je slučaju autonoman.

Zna se ispravno služiti temeljnom opremom.

Zna prepoznati karakterističnu grešku u radu i odrediti kada treba zatražiti pomoć stručnjaka izvana.

Pokazuje ograničena profesionalna znanja koja, prema ljestvici datoj u volumenu 1 *Europriročnika I&D*, odgovaraju:

- razini 1 u svim područjima skupine I. Slabosti u jednom ili više područja mogu se, međutim, kompenzirati većom razinom znanja u jednom ili više drugih područja u toj skupini.
- razini 1 u deset (od dvadeset) područja u skupinama T, K i U, pod uvjetom da postigne razinu 1 u barem dva područja znanja iz svake skupine.

Osim toga posjeduje odlike koje se općenito smatraju korisnima ili potrebnima za profesiju. Na njegovoj razini kvalifikacije najviše se izgleda cijene sposobnost prilagodbe, znatiželja i upornost. Ove su odlike teško mjerljive, ali u odgovarajućem intervjuu, ako ga vode iskusni stručnjaci, morale bi doći do izražaja.

RAZINA 2

Tehničar u informacijsko-dokumentacijskim službama

Pojedinac koji smatra da ima kvalifikaciju "tehničara u informacijsko-dokumentacijskim službama" posjeduje obrazovanje, stečeno na ovaj ili onaj način, koje mu omogućava dobro poznavanje pravila struke (metode, standardi, itd.) i principa na kojima počivaju. Zna ih razborito primijeniti. Sposoban ih je interpretirati i prilagoditi specifičnim situacijama.

Sposoban je obaviti raznovrsne zadatke koje pred njega postavlja organizirana dokumentacijska služba ili koji se očekuju od stručne osobe koja pripada operativnom dokumentacijskom sustavu. Pomaže mu mala ekipa suradnika kojoj je na čelu.

U svojim je postupcima autonoman, ali istodobno odgovara svome pretpostavljenom i slijedi njegove upute.

Može mu se povjeriti odgovornost za vođenje dokumentacijske jedinice manje ili srednje veličine.

Zna kako treba reagirati kad dođe do zastoja u funkcioniranju dokumentacijskog sustava i izravno zatražiti pomoć stručnjaka izvana koji je kvalificiran da problem riješi.

Posjeduje i zna se koristiti stručnim znanjima koja prema mjerilu datom u volumenu 1 *Europriročnika I&D* odgovaraju:

- razini 2 u svim područjima u skupini I. Slabosti u jednom ili više područja mogu se, međutim, nadoknaditi višom razinom znanja u jednom ili više drugih područja u toj skupini.
- razini 2 u jedanaest područja (od dvadeset) u skupinama T, K i U, pod uvjetom da dosegne razinu 2 u barem dva područja stručnosti iz svake skupine.

Osim toga posjeduje odlike koje se općenito smatraju korisnima ili potrebnima za profesiju. Osobito mu koristi smisao za timski rad i čvrstina kojom obavlja zadatke koji su mu povjereni; poznat je po diskreciji i po tome što veliku pozornost pridaje povjerljivosti informacija. Kao i sve druge odlike i ove su teško mjerljive, ali u odgovarajućem intervjuu, ako ga vode iskusni stručnjaci, morale bi doći do izražaja.

RAZINA 3

Rukovoditelj u informacijsko-dokumentacijskim službama

Pojedinac koji smatra da ima kvalifikaciju "rukovoditelja u informacijsko-dokumentacijskim službama" mora posjedovati teoretsko i praktično obrazovanje koje mu omogućava izvrsno poznavanje pravila struke (metode, standardi, itd.) i temeljnih principa. Sposoban ih je mijenjati i zamijeniti novima.

U stanju je organizirati i voditi složeni informacijski sustav koji odgovara određenoj potrebi koristeći se pritom svim tipovima resursa i primjenjujući odgovarajuće tehnike.

Spreman je nadgledati i voditi radne skupine, upravljati proračunom i rukovoditi projektima. Odlikuje se provjerenim iskustvom u nadzoru nad skupinom.

Posjeduje sposobnost inovacije i anticipacije, na primjer zna osmisliti i primijeniti novu dokumentacijsku uslugu ili razviti novu, jeftiniju metodu za održavanje informacijskog sustava. Može pružiti dokaze o svojoj sposobnosti da realizira usluge ovakvog tipa.

Posjeduje i pokazuje stručna znanja koja prema mjerilu datom u volumenu 1 *Europriručnika I&D* odgovaraju:

- razini 3 u svim područjima u skupini I. Slabosti u jednom ili više područja mogu se, međutim, nadoknaditi višom razinom znanja u jednom ili više drugih područja u toj skupini;
- razini 3 u dvanaest područja (od dvadeset) u skupinama T, K i U, pod uvjetom da dosegne razinu 3 u barem dva područja stručnosti iz svake skupine.

Osim toga posjeduje odlike koje se općenito smatraju korisnima ili potrebnima za profesiju i koje često ima prilike pokazati. Od njega se, na primjer, očekuje smisao za organizaciju, smisao za donošenje odluka i poduzetnost. Pored vrsnog znanja ove odlike uvelike pridonose njegovoj efikasnosti.

RAZINA 4

Specijalist u informacijsko-dokumentacijskim službama

Pojedinac koji smatra da ima kvalifikaciju "specijalista u informacijsko-dokumentacijskim službama" mora prvo pokazati sveukupno znanje i sposobnost koji su potrebni da se postane "rukovoditelj u informacijsko-dokumentacijskim službama" (vidi razinu 3).

Povrh toga traži se osobito veliko znanje i iskustvo na polju informacijskih-dokumentacijskih znanosti, koje se temelji na specijalizaciji (jednoj ili više komplementarnih specijalizacija), koji mu omogućavaju da procijeni sve aspekte jedne situacije, da vidi rješenje novog problema, da izmisli metodologiju i da preispita teoretske koncepte u dotičnom području stručnosti.

Njegovo iskustvo specijalista u datom području mora biti dovoljno raznoliko i dugotrajno.

Sposoban je obaviti reviziju dokumentacijskog poslovanja, izvršiti tehničku ekspertizu i preuzeti ulogu savjetnika velikih institucija ili organizacija.

Preuzima odgovornost za rješenja koja je predložio i sudjeluje u njihovoj realizaciji.

Priznat je među sebi ravnima, dijeli vlastito iskustvo s drugima i često se koristi različitim sredstvima znanstvene komunikacije: znanstvenim časopisima, izvještajima, konferencijama, itd., da prenese svoja znanja. Može pružiti dokaze da je pridonio takvim postupcima na više različitih mjesta.

Na ljestvici znanja u volumenu 1 *Europriručnika I&D* njegova znanja odgovaraju:

- razini 4 u sedam područja stručnosti u skupini I i razini 3 u ostalih šest područja u toj skupini. Slabosti u jednom ili više područja mogu se, međutim, nadoknaditi višom razinom znanja u jednom ili više drugih područja u toj skupini;
- razini 4 u trinaest područja (od dvadeset) u skupinama T, K i U, pod uvjetom da dosegne razinu 4 u barem dva područja stručnosti iz svake skupine.

Kvalifikacija

Odlike koje ovaj pojedinac posjeduje igrale su ulogu u njegovom izboru specijalizacije. Nastavlja raditi na razvijanju onih odlika u čiju se efikasnost uvjerio u izabranom sektoru djelatnosti. O kojem god da se sektoru radi, uloga koju mu ova visoka razina kvalifikacije omogućava od njega zahtijeva da i dalje razvija općenito vrijedne odlike: sposobnost analize i sinteze, sposobnost komunikacije i sposobnost prenošenja znanja drugima.